

**ДЕРЖАВНА ФІСКАЛЬНА СЛУЖБА УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

На засіданні Приймальної комісії

Протокол № _____

«_____» _____ 2017 р.

Голова Приймальної комісії

_____ П. В. Пашко

**ПРОГРАМА
ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 051 «ЕКОНОМІКА»
для здобуття освітнього ступеня магістра,
освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста
галузі знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки»**

Програма фахового вступного випробування спеціальності 051 «Економіка» складена на основі освітньо-професійної програми бакалавра, освітньо-кваліфікаційної характеристики бакалаврів галузі знань 0305 «Економіка та підприємництво» напрямів підготовки «Економіка підприємства», затверджених у 2010 р., та 6.030502 «Економічна кібернетика», затверджених у 2015 році.

Розробники _____ Л. Л. Лазебник, д.е.н., професор, зав. кафедри економіки підприємства
_____ В. Д. Пацай, к.е.н., доцент, в.о. зав. кафедри економічної кібернетики
_____ В. В. Ткаченко, к.е.н., доцент, доцент

Рецензенти: _____ Г. С. Мельничук, к.е.н., доцент кафедри економіки підприємства
_____ О. В. Поденежко, к.ф.-м.н., доцент кафедри економічної кібернетики

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри економіки підприємства, протокол № ___ від «___» _____ 2017 р.

Завідувач кафедри _____ Л. Л. Лазебник, д.е.н., професор

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри економічної кібернетики, протокол № ___ від «___» _____ 2017 р.

Завідувач кафедри _____ В. Д. Пацай, к.е.н., доцент, в.о. зав. кафедри економічної кібернетики

Завідувач відділу методичного забезпечення освітнього процесу
Навчально-наукового центру організації освітнього процесу _____ О. О. Бойко-Слобожан

Реєстраційний № _____

ЗМІСТ

	Стор.
1. Пояснювальна записка	4
2. Перелік тем та їх короткий зміст	6
3. Зразок фахового вступного випробування	29
4. Критерії оцінювання відповідей вступника	32
5. Список рекомендованої літератури	34

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма фахового вступного випробування складена для вступників, які вступають на навчання для здобуття освітнього ступеня магістра та освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка».

Програма фахового вступного випробування базується на освітньо-професійних програмах підготовки фахівців за освітнім ступенем бакалавра галузі знань 0305 «Економіка та підприємництво» напрямів підготовки 6.030504 «Економіка підприємства» та 6.030502 «Економічна кібернетика».

Мета фахового вступного випробування для вступу на здобуття освітнього ступеня магістра, освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста: з'ясувати рівень теоретичних знань та практичних навичок вступників, яких вони набули під час навчання за освітнім ступенем бакалавра напрямів підготовки 6.030504 «Економіка підприємства» та 6.030502 «Економічна кібернетика» з метою формування рейтингового списку та конкурсного відбору вступників на навчання за освітнім ступенем магістра, освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліста спеціальності 051 «Економіка» в межах ліцензованого обсягу спеціальності.

Завдання фахового вступного випробування полягає в тому, щоб оцінити знання та вміння вступників.

Вимоги до здібностей і підготовленості вступників. До участі у фаховому вступному випробуванні допускаються особи, які завершили навчання та здобули диплом бакалавра галузі знань 0305 «Економіка та підприємництво» та здібності до оволодіння знаннями, уміннями і навичками у вищезазначеній галузі.

Фахове вступне випробування проводиться у формі письмового екзаменаційного завдання.

Екзаменаційні завдання фахового вступного випробування розраховані для вступників, які здобули освітній ступінь бакалавра галузі знань 0305 «Економіка та підприємництво» напрямів підготовки 6.030504 «Економіка підприємства» та 6.030502 «Економічна кібернетика». У відповідності до програми підготовки бакалавра, були складені і затверджені на засіданні кафедри економіки підприємства та кафедри економічної кібернетики екзаменаційні завдання для проведення вступних випробувань.

Для вступників, які завершили навчання та здобули диплом бакалавра напрямів підготовки 6.030504 «Економіка підприємства», 6.030502 «Економічна кібернетика» екзаменаційні завдання, що виносяться на вступне фахове випробування, охоплюють теми з таких дисциплін: «Економіка підприємства», «Стратегія підприємств», «Планування і контроль на підприємстві», «Економіка і

організація інноваційної діяльності», «Інформаційні системи в економіці», «Системи прийняття рішень», «Моделювання економіки».

Для вступників, які завершили навчання та здобули диплом бакалавра напряму підготовки 6.030504 «Економіка підприємства» для проведення фахового вступного випробування розроблено пакет екзаменаційних завдань, який містить 30 варіантів екзаменаційних білетів. Екзаменаційний білет складається із теоретичного питання, двох задач і 50 тестових завдань закритого типу з вибором однієї правильної відповіді. Для кожного такого тесту запропоновано чотири варіанти відповідей, з яких тільки один варіант правильний. Завдання з вибором відповіді вважається виконаним правильно, якщо позначена тільки одна цифра – правильна відповідь.

Усі варіанти завдань є ідентичними за структурою й складністю, що дозволяє говорити про забезпечення принципу об'єктивності й рівності при оцінюванні навчальних досягнень вступників.

2. ПЕРЕЛІК ТЕМ ТА ЇХ КОРОТКИЙ ЗМІСТ

ЧАСТИНА I «ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА»

Дисципліна «Економіка підприємства»

Тема 1. Загальна характеристика підприємства

Підприємство як суб'єкт господарювання, його ознаки. Напрямки діяльності підприємств. Види підприємств за класифікаційними ознаками. Добровільні об'єднання підприємств (асоціації, корпорації, консорціуми, концерни, синдикати, трести, холдинги, промислово-фінансові групи): переваги та недоліки їх формування і функціонування. Господарські товариства.

Тема 2. Управління і структура підприємства

Поняття загальної структури та виробничої структури підприємства. Фактори впливу на характер виробничої структури. Типи виробничих структур, їх характеристика. Переваги та недоліки різних типів виробничих структур.

Загальне поняття управління підприємством. Характер управлінської діяльності. Єдність та взаємодія функцій управління підприємством. Характеристика принципів та методів управління суб'єктами господарської діяльності. Організаційна структура підприємства. Типи організаційних структур управління підприємством (лінійна, функціональна, лінійно-функціональна, дивізіональна, матрична). Переваги та недоліки різних типів організаційних структур управління підприємством.

Тема 3. Інфраструктура підприємства

Поняття, види і значення інфраструктури підприємства. Виробнича інфраструктура підприємства: склад та функції. Призначення соціальної інфраструктури підприємства. Капітальне будівництво. Зміст і організація проектування виробничих об'єктів. Підрядний та господарський способи ведення будівельно-монтажних робіт.

Загальна характеристика системи технічного обслуговування на підприємстві (ремонтне, інструментальне, енергетичне, транспортне та складське господарства)

Тема 4. Виробничі засоби

Склад та структура виробничих засобів. Основні засоби та оборотні активи. Загальні та відмінні ознаки основних виробничих та основних невиробничих засобів. Класифікація основних виробничих засобів (ОВЗ) та їх структура (виробничо-технологічна, видова, вікова та галузева). Тенденції в динаміці структури ОВЗ.

Призначення оцінки ОВЗ. Оцінка основних засобів за натуральними показниками. Вартісна оцінка основних засобів (первісна, відновна, повна, залишкова та ліквідаційна вартості). Показники рівня використання ОВЗ. Знос основних виробничих засобів. Види зносу і методи його визначення. Амортизація. Порядок і метод її визначення.

Тема 5. Техніко-технологічна база підприємства

Техніко-технологічна база підприємства як основа ефективного його розвитку. Стратегічна характеристика техніко-технологічної бази підприємства. Основні етапи планування технічного розвитку підприємства.

Виробнича потужність підприємства та її види. Методи розрахунку виробничої потужності. Показники ефективного використання виробничої потужності.

Лізинг як форма оновлення технічної бази підприємства. Сутнісна характеристика видів лізингу Ефективність лізингових операцій. Організаційно-правові основи здійснення лізингових операцій.

Тема 6. Персонал підприємства і продуктивність праці

Трудові ресурси і персонал підприємства. Класифікація та структура персоналу. Методика обчислення необхідної чисельності промислово-виробничого персоналу: основних і допоміжних робітників, керівників, спеціалістів та службовців. Оцінка персоналу підприємства.

Економічна категорія продуктивності праці. Показники продуктивності праці, їх розрахунок. Баланс робочого часу та методика його розрахунку. Фактори та резерви зростання продуктивності праці, їх класифікація.

Тема 7. Оплата праці

Мотивація трудової діяльності працівників: системи та методи.

Сучасна політика оплати праці на підприємстві. Функції та види заробітної плати.

Державне регулювання оплати праці (мінімальний рівень, споживчий кошик, індексація доходів).

Організація оплати праці на підприємстві. Форми і системи заробітної плати. Склад заробітної плати та організація матеріального стимулювання.

Тема 8. Виробничий процес і його організація

Виробничий процес – основа діяльності підприємства. Елементи виробничого процесу. Класифікація виробничого процесу. Виробничий процес як сукупність виробничих операцій. Принципи раціональної організації виробничого процесу.

Ознаки поділу виробництва на типи. Характеристика одиничного, серійного, масового виробництва. Вплив типу виробництва на його ефективність.

Виробничий цикл. Методика обчислення тривалості виробничого циклу. Потоківий і непотоковий методи організації виробництва. Особливості непотокового виробництва і його різновиди, їх характеристика. Ознаки потокового виробництва, його переваги і недоліки. Класифікація поточкових ліній. Основні параметри поточкових ліній і методика їх обчислення.

Тема 9. Інноваційні процеси

Загальна характеристика інноваційних процесів. Класифікація інноваційних процесів, новин і нововведень за ознаками. Взаємозв'язок технічних, організаційних, інформаційних та інших нововведень.

Вплив інноваційних процесів на розвиток та ефективність виробництва. Показники ефективності нововведень: народногосподарський та внутрішньогосподарський економічний ефект нововведень.

Нове економічне зростання підприємств і науково-технічний прогрес. Планування, організація і методи управління НТП на підприємстві.

Тема 10. Нематеріальні ресурси і активи

Нематеріальні ресурси. Інтелектуальна та промислова власність: сутність та об'єкти.

Нематеріальні активи підприємства(патент, ліцензія, авторське право, суміжні права). Ліцензійні угоди та класифікація ліцензій.

Оцінка, види оплати, облік та амортизація нематеріальних активів.

Тема 11. Інвестиційні ресурси

Інвестиційні ресурси: поняття, склад і структура. Елементний склад і структура капітальних вкладень. Визначення необхідного обсягу виробничих інвестицій та джерел їх фінансування.

Загальна характеристика та види фінансових інвестицій підприємства. Державне регулювання випуску та обігу цінних паперів. Необхідність та проблеми залучення, види, форми і структура іноземних інвестицій.

Планування необхідного обсягу капітальних вкладень. Оцінка ефективності інвестицій.

Тема 12. Регулювання, прогнозування та планування діяльності підприємства

Економічні функції держави. Методи, принципи і функції державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання. Економічні інструменти державного регулювання: індикативне планування, програми економічного розвитку, фінансова і кредитна політика, система оподаткування доходів підприємств. Прогнозування розвитку підприємств. Методи прогнозування та їх сутнісна характеристика.

Планування як базовий принцип управління підприємством та основа його ефективного економічного розвитку. Сутнісна характеристика видів планування. Методи і принципи планування. Стратегічне планування. Загальна характеристика бізнес-плану підприємства. Тактичне та оперативне планування.

Тема 13. Виробництво, якість і конкурентоспроможність продукції

Поняття та класифікація продукції. Обчислення обсягу продукції в фізичних та вартісних одиницях виміру. Показники валової, товарної, реалізованої та чистої продукції. Формування на підприємстві програми випуску продукції(надання послуг).

Маркетинг: суть, функції, принципи і роль в діяльності підприємства. Вивчення ринку, аналіз і прогнозування попиту на продукцію.

Розробка та обґрунтування виробничої програми підприємства. Форми і системи матеріально-технічного забезпечення виробничої програми. Обчислення потреби в матеріалах. Запаси матеріально-технічних ресурсів на підприємстві та їх регулювання.

Тема 14. Витрати і ціни на продукцію

Загальна характеристика витрат та собівартості продукції та послуг. Класифікація витрат на виробництво продукції. Види собівартості продукції.

Обчислення собівартості окремих видів продукції. Склад статей калькуляції та їх розрахунок. Методи планування собівартості продукції. Аналітичні аспекти співвідношення змінних і постійних витрат. Кошторис виробництва. Кошториси прямих і непрямих витрат. Характеристика окремих елементів кошторису.

Суть, функції та елементний склад ціни. Види цін. Методи ціноутворення.

Тема 15. Ефективність діяльності та фінансово-економічні результати

Сутнісна характеристика фінансової діяльності підприємства. Формування і використання фінансових ресурсів підприємства.

Дохід, прибуток. Функції і види прибутку. Формування та використання прибутку підприємства.

Рентабельність та її види. Фактори підвищення рентабельності виробництва. Оцінка фінансово-економічного стану підприємства за показниками платоспроможності (ліквідності), прибутковості, фінансової стійкості і ділової активності.

Тема 16. Антикризова система господарювання

Поняття і цілі економічної безпеки суб'єктів господарювання. Структурні елементи і схема організації економічної безпеки. Аналітична оцінка рівня економічної безпеки підприємства.

Дисципліна «Стратегія підприємства»

Тема 1. Загальна характеристика стратегії підприємства

Підприємство як об'єкт стратегії. Підприємство як «відкрита система», його концепція та характерні риси. Порівняльна характеристика «закритого» і «відкритого» типу організації. Модель функціонування підприємства в динамічному середовищі. Принципи стратегії підприємства.

Тема 2. Побудова стратегічної піраміди та підходи до організації розробки стратегії на підприємстві

Побудова стратегічної піраміди. Чотири організаційні рівні розробки стратегії в диверсифікованих і вузькопрофільних компаніях та відмінності в їх побудові. Взаємозв'язок місії, цілей і стратегій у створенні стратегічної піраміди. Основні складові елементи процесу формування стратегії підприємства. Ресурси підприємства, потреби ринку, місія та цілі підприємства, аналіз зовнішнього середовища підприємства, аналіз внутрішнього потенціалу підприємства тощо.

Тема 3. Формування місії та цілей підприємства

Визначення напрямку руху та встановлення орієнтирів діяльності підприємства. Встановлення орієнтирів діяльності підприємства, типи орієнтирів: ідеали, цілі, задачі.

Місія – генеральна мета діяльності підприємства. Поняття місії. Зміст місії. Фактори, які впливають на розробку місії (за Ф. Котлером).

Тема 4. Оцінка зовнішнього середовища підприємства

Основні підходи до розуміння середовища організації. Мета та функції стратегічного аналізу. Підходи до опису структури зовнішнього середовища організації: неієрархічна і ієрархічна моделі. Три рівні середовища: зовнішнє середовище (середовище непрямого впливу); проміжнє середовище (зовнішнє середовище безпосереднього впливу); внутрішнє середовище організації.

Тема 5. Аналіз внутрішнього потенціалу підприємства

Підходи до аналізу внутрішнього потенціалу підприємства. Поняття аналізу «стратегічного рівня» підприємства. Сутність виробничого потенціалу. Оцінка виробничого потенціалу: ресурсний підхід, структурний підхід, цільовий (проблемно-орієнтований) підхід.

Вихідна інформація для організації дослідження підприємства. Джерело інформації. Методи дослідження.

Тема 6. Методи стратегічного аналізу середовища підприємства

Поняття та основні методи стратегічного аналізу. Визначення стратегічного аналізу. Інструментарій стратегічного аналізу. Етапи стратегічного аналізу. Проведення SWOT-аналізу в організації. Процес SWOT-аналізу за допомогою блоків питань: загальна характеристика об'єкта; фактори зовнішнього середовища організації; визначення місії, цілей та базової стратегії організації; фінанси; маркетинг, інноваційна діяльність; система управління організацією; аналіз результативності та ефективності. Оцінка зовнішнього та внутрішнього середовища організації методом SWOT-аналізу. Встановлення зв'язків між найбільш

впливовими слабкими та сильними сторонами організації, загрозами і можливостями зовнішнього середовища. Побудова матриці SWOT-аналізу.

Тема 7. Методи генерації й аналізу стратегічних альтернатив розвитку підприємства

Аналіз розриву. Поняття аналізу розриву, його мета та переваги. Схема аналізу розриву. Застосування аналізу розриву в діяльності підприємства. Етапи процесу аналізу розриву.

Аналіз динаміки витрат та крива досвіду. Суть аналізу динаміки витрат і кривої досвіду. Фактори, що зумовлюють зниження витрат при збільшенні обсягу виробництва. Переваги та недоліки моделі.

Тема 8. Базові корпоративні стратегії підприємства

Типи базових корпоративних стратегій. Елементи середовища функціонування підприємства, що формують базові корпоративні стратегії та їх можливі стани.

Стратегії концентрованого росту: стратегія посилення позиції підприємства на ринку, стратегія розвитку ринку, стратегія розвитку товару та їх характеристика.

Стратегії інтегрованого росту: стратегія зворотної вертикальної інтеграції, стратегія вертикальної інтеграції, що прямує вперед, стратегія горизонтальної інтеграції та їх характеристика.

Тема 9. Конкурентні стратегії підприємства

Поняття конкурентної стратегії. Підходи до вироблення стратегій поведінки підприємства на ринку. Поняття конкурентної стратегії, її відмінність від ділової стратегії. Основні підходи до вироблення стратегії поведінки фірми на ринку.

Стратегія лідерства за витратами. Сутність стратегії лідерства за витратами. Встановлення переваги по витратам. Контроль за рухом витрат. Удосконалення ланцюжку вартості. Захист лідерства за витратами від конкурентних сил. Доцільність використання стратегії лідерства за витратами.

Стратегія широкої диференціації. Сутність стратегії широкої диференціації. Різновиди схем диференціації. Сфери, де існують можливості для диференціації. Досягнення конкурентної переваги, що заснована на диференціації. Диференціюючи особливості товару, які збільшують результативність його використання. Утримання витрат по диференціації в розумних межах. В чому полягає привабливість диференціації.

Тема 10. Функціональні стратегії підприємства

Суть та призначення функціональних стратегій. Поняття функціональної стратегії. Місце функціональних стратегій в ієрархії стратегій. Вимоги до функціональних стратегій. Типи функціональних стратегій, їх загальна характеристика.

Маркетингова стратегія. Сутність маркетингової стратегії та її значення. Етапи становлення стратегії маркетингу. Методи розробки стратегії маркетингової діяльності (методи однопродуктового та портфельного аналізу). Модель стратегії системи «ціна-якість». Загальна структура плану (програми) маркетингу.

Стратегія НДПКР (наукових досліджень та розробок). Взаємозв'язок «життєвих циклів» продукту, попиту та технології. Зв'язок загальних конкурентних стратегій та стратегій у галузі досліджень і розробок у формуванні конкурентних переваг. Модифікації інноваційної стратегії. Загальна програма (план) НДПКР на підприємстві.

Тема 11. Операційні стратегії підприємства

Роль операційних стратегій у побудові стратегічної піраміди. Сутність та основна спрямованість операційних стратегій підприємства.

Характеристика основних видів операційних стратегій. Види операційних стратегій: стратегія підвищення якості товару (послуги), стратегія розвитку виробничих потужностей, стратегія ресурсозбереження, стратегія виробничих процесів

Тема 12. Захисні стратегії підприємства та їх реалізація в умовах недобросовісної конкуренції

Недружні поглинання як прояв недобросовісної конкуренції. Різновиди недружніх поглинань: рейдерство, грінмейл, недружнє поглинання.

Захисна стратегія як засіб боротьби підприємства в умовах недобросовісної конкуренції. Підходи А.-А. Томпсона і А.-Дж. Стрікленда до захисту конкурентної переваги. Стратегії захисту за Ф. Котлером: «оборона позицій», «флангова оборона», «упереджувальна оборона». Типові стратегії захисту від недружніх поглинань: стратегії, що пов'язані з акціями підприємства, стратегії, що пов'язані з активами підприємства.

Тема 13. Обґрунтування вибору стратегії підприємства

Стратегічні альтернативи. Формування альтернативних стратегій. Поняття стратегічних альтернатив. Обмеження, що виникають при формуванні стратегічних альтернатив: рівень наявних фінансових ресурсів, рівень прийнятого ризику, потенційні навички та можливості підприємства, відносини в межах робочих зв'язків підприємства, протидія конкурентів.

Вибір стратегії підприємства. Етапи процесу вибору стратегії. Основні чинники вибору стратегії. Вибір стратегій для організацій, які можна віднести до великого бізнесу. Вибір стратегії для організації яку можна віднести до середнього бізнесу. Вибір стратегій, для організацій яку можна віднести до малого бізнесу.

Тема 14. Фактори реалізації стратегії підприємства

Стратегічні зміни на підприємстві. Рівні стратегічних змін (докорінна реорганізація, радикальні зміни, помірні зміни) та їх суть. Протидія організації стратегічним змінам. З'ясування реакції на зміни, матриця «зміна – опір». Форми впровадження змін.

Організаційна структура управління підприємством, як об'єкт стратегічних змін. Поняття організаційної структури управління. Типи організаційних структур управління. Особливості окремих типів структур. Фактори вибору організаційної структури. Зміна організаційної структури.

Тема 15. Стратегічний контроль та оцінка виконання стратегії

Суть та завдання стратегічного контролю. Поняття контролю. Основні завдання стратегічного контролю. Порівняльна характеристика стратегічного та оперативного контролю. Призначення системи стратегічного контролю. Етапи контролю реалізації стратегії підприємства.

Елементи системи стратегічного контролю. Чотири елементи системи стратегічного контролю: визначення стандартів, створення системи моніторингових змін, порівняння результатів діяльності підприємства зі встановленими цілями, оцінювання результатів і розробка корегуючих дій.

Дисципліна «Планування і контроль на підприємстві»

Тема 1. Теоретичні основи планування і контролю на підприємстві

Сутність планування і контролю як функцій управління діяльністю підприємства. Основні загальні функції управління підприємством: планування і прогнозування, організація, мотивація, облік, аналіз і контроль. Планування діяльності підприємства як основа для прийняття управлінських рішень та контролю за їх виконанням.

Принципи планування діяльності підприємства. Принципи планування діяльності в економічній організації: єдність, безперервність, гнучкість, оптимальність тощо.

Методи планування та їх характеристика. Поняття методу планування. Сучасний методологічний підхід до планування як діяльності, що орієнтована на прийнятті рішень за умови обмеженості економічних ресурсів та альтернативності їх використання.

Тема 2. Система планів підприємства та організація їх розробки

Різновиди планів за класифікаційними ознаками. Види (форми) планування і планів за змістом та формою прояву.

Стратегічне планування на підприємстві. Сутність стратегічного планування, його етапи та сучасний інструментарій.

Тактичне планування на підприємстві. Сутність та значення тактичного планування. Особливості та відмінності стратегічного і тактичного планування.

Зміст поточних планів та організація їх розробки. Основні розділи, показники та функції поточного плану, їх характеристика. Відображення поточних умов, наявних людських і фінансових ресурсів у поточних планах.

Тема 3. Планування обсягів продажу продукції підприємства

План реалізації продукції. Поняття плану збуту продукції. Структура плану обсягу продажу за розділами.

Алгоритм планування збуту продукції. Розробка плану продажу (реалізації продукції). Розрахунок показників обсягу збуту продукції підприємства.

Дослідження ринку, життєвого циклу продукції і детермінантів попиту для формування плану збуту. Поняття збуту продукції та маркетингової діяльності підприємства. Організація служби маркетингу на підприємстві. Поняття життєвого циклу товару (ЖЦТ), етапи ЖЦТ. Комплекс маркетингових комунікацій.

Тема 4. Планування виробництва продукції підприємства

Виробнича програма підприємства, її зміст. Поняття виробничої програми, її зміст та основні завдання, зв'язок з іншими розділами поточного плану та вибраною стратегією. Складання програми підприємства.

Планування обсягів виробництва продукції у вартісному виразі. Показники плану ,їх різновиди. Методика розрахунку вартісних показників обсягу виробництва: товарної, валової та реалізованої, валового та внутрішньозаводського обороту підприємства, обсягу чистої, нормативно-чистої продукції, незавершеного виробництва (НЗВ) та нормативної вартості обробітку.

Тема 5. Оперативно-календарне планування і контроль на підприємстві

Зміст, мета і завдання оперативно-календарного планування. Сутність оперативно-календарного планування, його мета, зміст і завдання. Роль оперативно-календарного планування в забезпеченості ритмічності виробництва.

Календарно-планові нормативи в оперативно-календарному плануванні. Склад елементів, що характеризують системи оперативно-календарне планування. Планово-облікові одиниці, їх різновиди. Календарно-планові нормативи(розмір

партій, деталей та їх періодичність, тривалість виробничого циклу, випередження по запуску і випуску).

Тема 6. Забезпечення операційної діяльності підприємства виробничою потужністю

Визначення максимально можливого випуску продукції за наявної потужності. Чинники, що впливають на збільшення обсягу продукції. Алгоритм розрахунку виробничої програми (плану виробництва продукції) та її обґрунтування виробничою потужністю. Поняття балансу виробничих потужностей. Структура балансу виробничої потужності за видами.

Резерви зростання та використання виробничої потужності. Екстенсивні та інтенсивні резерви зростання та використання виробничої потужності. Фактори, які визначають використання виробничої потужності в умовах ринкових відносин при визначенні резервів її зростання та використання.

Тема 7. Планування матеріально-технічного забезпечення виробництва

Зміст процесу планування матеріально-технічного забезпечення в ринкових відносинах. Поняття матеріального-технічного забезпечення (МТЗ), план матеріально-технічного забезпечення. Зміст процесу планування матеріально-технічного забезпечення в умовах командної та ринкової систем господарювання та оперативне планування МТЗ. Основне завдання та зміст плану МТЗ. Складання балансу матеріальних ресурсів.

Визначення ефективності використання матеріальних ресурсів при плануванні матеріально-технічного забезпечення. Мета визначення ефективності використання матеріально-технічних ресурсів.

Тема 8. Планування чисельності персоналу та фонду оплати праці на підприємстві

Планування чисельності працівників. Поняття персоналу підприємства. Характеристика категорій персоналу (керівники, спеціалісти, службовці, робітники). Поняття професій та спеціальності. Рівень кваліфікації працівників.

Напрямки кадрового планування на підприємстві. Порядок визначення явної, облікової та середньооблікової чисельності працівників. Визначення показників плинності, стабільності та рівня дисципліни персоналу. Методика визначення тривалості робочого часу середньооблікового робітника.

Тема 9. Планування витрат на виробництво продукції

Мета та завдання розробки плану собівартості продукції. Мета розробки плану собівартості продукції. Вихідні дані для планування витрат.

Класифікація витрат на виробництво. Фактори, що впливають на рівень витрат підприємства. Залежність витрат підприємства від зміни обсягів господарської діяльності. Класифікація витрат для потреб планування. Групування витрат операційної діяльності за економічними елементами.

Складання зведеного кошторису витрат на виробництво та планової (нормативної) калькуляції. Послідовність планування витрат на виробництво. Формування зведеного кошторису витрат на виробництво. Методика складання планової (нормативної) калькуляції.

Тема 10. Фінансове планування і контроль на підприємстві

Зміст і завдання фінансового плану. Зміст Поняття фінансового плану, його основна мета. Види фінансових планів за тривалістю планового періоду (довгострокові, поточні та оперативні). Поняття фінансового планування, його принципи та основні завдання. Розробка балансу доходів і видатків при складанні фінансового плану. Оперативне фінансове планування, його сутність та значення для виробничо-господарської діяльності підприємства.

Планування потреби у фінансових ресурсах. Поняття капіталу підприємства, основний та оборотний капітал. Склад та структура оборотних коштів. Поділ оборотних коштів на нормовані та ненормовані в залежності від методів планування. Визначення потреби в оборотних коштах шляхом їх нормування. Планування прибутковості підприємства. Визначення рівня прибутковості підприємства за допомогою показників прибутку та рентабельності. Методика визначення показників акціонерного капіталу та показників оцінки фінансового стану.

Тема 11. Податкове планування на підприємстві

Планування податків на підприємстві. Планування податку на прибуток підприємства; планування податку на додану вартість; планування акцизного збору; планування єдиного податку з суб'єктів малого підприємництва; планування комунального податку та фіксованого сільськогосподарського податку, плати за землю.

Оцінка рівня податкового навантаження та ефективності податкового планування на підприємстві. Кількісна оцінка ефективності податкової політики, що реалізується підприємством, на основі системи показників.

Тема 12. Планування організаційно-технічного розвитку підприємства

Планування організаційно-технічного розвитку підприємства. Основне завдання, зміст та етапи планування організаційно-технічного розвитку підприємства. Поняття організаційного розвитку підприємства.

Показники технологічного рівня підприємства. Інтегральний ефект, індекс рентабельності інновацій, норма рентабельності, період окупності. Планування підвищення ефективності виробництва. Необхідність підвищення економічної ефективності. Система показників економічної ефективності (узагальнюючі показники ефективності, показники ефективності використання праці, показники ефективності використання основних фондів і оборотних коштів, показники ефективності використання матеріальних ресурсів, показники ефективності інвестицій).

Тема 13. Планування оновлення продукції підприємства

Етапи формування програми освоєння нових видів продукції (робіт, послуг). Поняття нової продукції (нового виду продукції). Загальна характеристика планових робіт в системі підготовки і освоєння виробництва нової продукції.

Оптимізаційні планові розрахунки нововведень продукції та планування витрат на підготовку і освоєння виробництва нової продукції.

Концепція життєвого циклу продукції. Характеристика фаз життєвого циклу продукції підприємства. Зв'язок життєвих циклів товарів на ринку.

Тема 14. Бізнес-планування на підприємстві

Сутність бізнес-планування та призначення бізнес-плану. Поняття бізнес-плану, його мета, завдання та призначення. Етапи та технологія розробки бізнес-плану. Загальна характеристика основних розділів бізнес-плану. Зміст резюме. Характеристика продукції, ринків збуту, маркетинг. Виробничий план. Організаційний план. Фінансовий план. Аналіз можливих ризиків та їх страхування. Обговорення бізнес-плану та внесення до нього змін. Перевірка достовірності бізнес-плану в сфері реалізації продукції, матеріального забезпечення, трудових ресурсів та витрат виробництва. Причини відхилень фактичних показників від прогнозних. Система контролю за виконанням бізнес-плану.

Дисципліна «Економіка та організація інноваційної діяльності»

Тема 1. Сутнісна характеристика інновацій та інноваційних процесів

Поняття інновацій. Обґрунтування теорії М. Д. Кондратєва. Результати інноваційної діяльності. Комерційне впровадження нової продукції чи нових засобів виробництва. Основні підходи до визначення сутності інновацій. Інноваційна активність. Інноваційна продукція та її склад. Класифікація інновацій. Форми організації нововведень. Система інновацій як основні групи. Соціальна інновація.

Тема 2. Особливості створення інновацій та формування попиту на них

Види попиту за ставленням споживачів до товару – прихований, негативний, надмірний, повноцінний, нерегулярний, нераціональний попит або відсутність будь-якого попиту. Види попиту в залежності від стадії життєвого циклу товару: попит на стадії задуму та розроблення новинки (потенційний попит); попит, що формується на етапі виходу нової продукції на ринок; попит, що формується на етапі утвердження нової продукції на ринку; попит, що формується на стадії зрілості інноваційної продукції. Внутрішні та зовнішні чинники впливу на попит.

Тема 3. Моніторинг інновацій та інформаційне забезпечення інноваційної діяльності

Складові моніторингу суб'єктів ринку з метою виявлення перспективних напрямів інноваційної діяльності: вивчення споживачів інноваційного товару, аналіз умов конкуренції і рівня науково-технічного потенціалу підприємства, вивчення товару-інновації. Джерела інформації для розроблення нових продуктів.

Несподівані події для фірми чи галузі. Невідповідність фактичної реальності уявленням про неї. Інновація, викликана потребою технологічного процесу. Зміни в структурі промисловості чи ринку, що неусвідомлені всіма. Демографічні зміни. Зміни у сприйняттях та значеннях. Нові знання. Патентний пошук. Методика пошуку потрібної інформації.

Тема 4. Комерціалізація результатів інноваційної діяльності

Стимулювання споживання інновацій сучасного підприємства. Аналіз поведінки споживачів на ринку. Стимулювання (формування) попиту на інновації: реклама, пропаганда (публіситі, публік рілейшнз), особистий продаж, стимулювання збуту. Позиціонування на ринку. Внутрішні спонукальні мотиви поведінки споживачів на ринку: за станом споживчої готовності, за здатністю адаптації до нових товарів, за стилем життя і мотивацією їх поведінки.

Тема 5. Сутність та сучасні тенденції інноваційного розвитку

Інноваційний розвиток: детермінанти, моделі. Відмінності між екстенсивним, інтенсивним та інноваційним розвитком. Інновації як фактор забезпечення сталого розвитку та економічного зростання. Сучасні тенденції інноваційного розвитку економіки. Триєдина концепція сталого розвитку. Напрями розвитку національної інноваційної системи

Тема 6. Державне регулювання та підтримка інноваційної діяльності

Сутність державної інноваційної політики. Взаємозв'язок інноваційної, інвестиційної та промислової політики держави. Мета та принципи державної інноваційної політики. Заходи прямого державного впливу на інноваційний процес:

фінансування НДДКР та інноваційних проектів за рахунок бюджетних коштів, правове регулювання інноваційної діяльності, формування державної інноваційної інфраструктури та ринку інновацій, моніторинг та прогнозування інноваційних процесів.

Тема 7. Організаційні форми інноваційної діяльності

Інноваційні підприємства та інфраструктура інноваційної діяльності. Характеристика типів конкурентної поведінки інноваційних організацій. Фірми-експлеренти, патієнти, віоленти, комутанти. Організаційні структури підтримки інноваційного підприємництва. Малі фірми. Нові фірми у межах старих компаній. Фірми спін-офф. Інноваційні бізнес-інкубатори. Регіональні науково-технологічні центри. Технопарки (науково-технічні парки). Технополіси.

Тема 8. Система фінансування нововведень

Система фінансування інноваційної діяльності на рівні держави та на рівні окремих суб'єктів підприємницької діяльності. Види фінансування інноваційних процесів. Обґрунтування джерел фінансування. Прямі та супутні інвестиції. Сутність венчурного фінансування інноваційної діяльності. Особливості венчурного фінансування. Основні принципи мінімізації фінансових ризиків.

Тема 9. Управління інноваційними процесами

Інноваційна діяльність як об'єкт управління. Різниця між інноваційними і стабільними процесами. Сутність управління інноваційним процесом. Завдання, що вирішуються у межах управління продуктовими інноваціями.

Стратегічне планування інноваційної діяльності. Цілі та завдання стратегічного управління інноваційним процесом. Етапи стратегічного планування інноваційної діяльності підприємств. Різновиди інноваційних стратегій. Розробка планів і програм інноваційної діяльності. Економічне обґрунтування інноваційних проектів. Формування ефективних організаційних форм управління інноваціями. Ресурсне забезпечення інноваційних програм і проектів. Оперативне управління інноваційною діяльністю. Цілі та завдання оперативного управління інноваційною діяльністю.

Тема 10. Комплексне оцінювання ефективності інноваційної діяльності

Критерії оцінювання і показники ефективності інноваційної діяльності. Поняття ефективності інновацій. Критерії оцінювання інновацій: актуальність, значущість, багатоаспектність. Види ефекту від реалізації інновацій: науково-технічний, економічний, ресурсний, соціальний, екологічний.

Оцінювання економічної ефективності інновацій, спрямованих на зниження рівня виробничих витрат. Відносна економічна ефективність капітальних вкладень. Річна економічна ефективність: умовно-річна економія витрат, фактична економія витрат, річний економічний ефект.

Тема 11. Інноваційна політика підприємства та механізм її формування

Сутність і завдання інноваційної політики підприємства. Визначення інноваційної політики підприємства. Втілення інноваційної політики у планах і програмах підприємства. Урахування особливостей галузі, до якої належить підприємство. Типи інноваційної політики підприємства: наступально-ризикований, наступальний, еволюційний. Взаємозв'язок типів інноваційної політики і видів стратегії підприємства.

Тема 12. Управління інноваційним розвитком підприємства

Принципи формування організаційно-економічного механізму управління інноваційним розвитком підприємства. Структура організаційно-економічного механізму управління інноваційним розвитком підприємства. Функції управління інноваційним розвитком підприємства: аналіз внутрішнього та зовнішнього середовища, визначення варіантів інноваційного розвитку, формування ринку, умови беззбитковості, оцінка ризиків, вибір пріоритетних напрямів, формування організаційної структури управління, планування виробничо-збутової і фінансової діяльності, контроль за реалізацією, підготовка рішень про своєчасну зміну пріоритетів інноваційного розвитку.

Тема 13. Оновлення техніко-технологічної бази підприємства

Поняття технології. Класи найважливіших технологій XXI століття. Визначення технології. Основні види сучасних технологій: макротехнології, критичні технології, технології подвійного призначення, інформаційні технології, нанотехнології, регіональні та глобальні технології.

Етапи життєвого циклу продукту (технології). Поняття життєвого циклу продукту (технології). Життєвий цикл продукту (послуги) за Ф. Котлером. Основні етапи життєвого циклу створення, впровадження та модернізації нововведення. Різноманіття профілів життєвого циклу продукту. Наступальні та оборонні заходи по продовженню життєвого циклу товару.

Тема 14. Інноваційний проект: обґрунтування та реалізація

Інноваційний проект. Управління інноваційними проектами. Бізнес-процеси управління інноваційними проектами. Обґрунтування проектів. Інноваційний проект як об'єкт фінансування. Автоматизовані системи управління проектами.

ЧАСТИНА II «ЕКОНОМІЧНА КІБЕРНЕТИКА»

Дисципліна «Інформаційні системи в економіці»

Тема 1. Інформаційні технології та їх класифікація в технологічних процесах оброблення інформації в менеджменті.

Сутність технологічного забезпечення та його місце в автоматизованій інформаційній системі. Вплив параметрів задач АІС на оброблення фінансової інформації. Режими оброблення інформації та їх вплив на інформаційну технологію. Методологічні особливості ІТ в різних умовах використання обчислювальної техніки. Класифікація інформаційних технологій. Характеристика забезпечуючих інформаційних технологій. Характеристика функціональних інформаційних технологій.

Тема 2. Економічна інформація і засоби її формалізованого опису

Сутність та особливості економічної інформації. Подання економічної інформації на носіях. Класифікація економічної інформації: поняття та основні системи класифікації; класифікатори економічної інформації. Кодування економічної інформації: основні методи кодування; розробка кодів, методи контролю їх правильності.

Тема 3. Інформаційні системи та їх роль у менеджменті. Концептуальні основи інформаційних систем.

Концептуальні основи ІС. Поняття системи автоматизованого управління економічними об'єктами. Технологічна сутність застосування ІС в управлінні економікою. Задачі управління, що реалізують інформаційний процес. Складові частини ІС Функціональна та забезпечувальна компоненти системи. Інформаційний процес управління на основі нових інформаційних технологій (НІТ).

Тема 4. Організація інформаційного забезпечення для систем менеджменту

Структура інформаційного забезпечення автоматизованої інформаційної системи. Організація баз даних автоматизованої інформаційної системи. Моделі даних і структури баз даних. Ресурси баз даних. Етапи проектування баз даних. Семантичний підхід до побудови баз даних. Структурована мова запитів (SQL). Характеристика і призначення.

Тема 5. Основні поняття моделювання організацій. Моделювання технологічних процесів та ризиків

Модель, етапи моделювання. Основні поняття про моделювання організацій.

Математичні моделі: статистичні, динамічні, оптимізаційні, імітаційні. Моделювання інвестиційної діяльності. Моделювання операційної діяльності. Збут. Моделювання структури персоналу організації.

Тема 6. Менеджерські системи і проблеми управління організаціями

Засоби комунікації. Моделі комунікаційного зв'язку. Елементи та етапи комунікаційного процесу. Комунікації між організацією і зовнішнім середовищем. Комп'ютерні системи стратегічного менеджменту. Постановка та алгоритмізація задач менеджменту.

Тема 7. ІС державних підприємств та комерційних структур (ІС виробничої діяльності, ІС менеджменту, ІС інвестиційної діяльності, ІС маркетингу, ІС з урахуванням ризиків)

Загальна характеристика і структура корпоративних системи. Функціональні підсистеми. Функціонально-технологічна структура системи управління підприємством. Автоматизація управління підготовкою виробництва. Організація бухгалтерського обліку. Інформаційні системи управління персоналом. Інформаційні системи маркетингу. Інформаційні системи фінансового менеджменту. Інформаційні системи інвестиційною діяльністю. Інформаційні системи операційною діяльністю. Збут. Інформаційні системи фінансового планування.

Тема 8. Мережеві системи управління корпоративними бізнес-процесами та розвиток інформаційних систем менеджменту на сучасному ринку

Системи управління R/3, «Парус», «Галактика»: структура, функціональні можливості, бізнес-моделювання, інтерфейси взаємодії із зовнішніми системами. Система управління виробництвом та керування взаємовідносинами з клієнтами. Система управління фінансами та бізнесом. Інформаційна система фінансового моделювання та аналізу фінансового стану. Основні принципи проектування, модулі системи, їх взаємозв'язки. Інформаційне наповнення системи.

Тема 9. Інформаційна система підтримки прийняття рішень для управління. Проблеми інтелектуалізації систем менеджменту

Системи з штучним інтелектом. Структура інтелектуальних систем. Експертні системи і їх структура. Експертні системи менеджменту та їх проектування. Системи підтримки прийняття рішень і їх структура. Технології створення СППР. Комп'ютерна підтримка прийняття рішень вибору продукції та формування цін. Інформаційні моделі для підтримки прийняття рішень з вибору асортименту

продукції. Імітаційні моделі та інформаційні технології в системах прийняття рішень. Інтелектуальні системи прийняття рішень.

Тема 10. Комп'ютерні системи управління проектами та підприємствами

Аналіз комп'ютерних систем управління проектами. Система Project Expert. Можливості системи Project Expert що до розробки бізнес-плану. Можливості системи Marketing Expert. Призначення і можливості системи Бест. Internet – технології як засіб управління проектами.

Тема 11. Об'єктно орієнтований підхід в управлінні бізнес-процесами

Стадії та етапи розробки ІС. CASE -методологія. Організація робіт, спрямованих на створення та впровадження інформаційних систем. Інтелектуалізація діяльності підприємств як засіб неперервного покращення бізнес-процесів. Функціональне моделювання предметної сфери. Основи методології SADT (IDEF0). Моделювання потоків даних (DFD). Застосування інструментального засобу VPwin для моделювання бізнес- процесів.

Тема 12. Віртуальні підприємства як сучасна форма організації

Поняття інформаційного суспільства. Інформаційне суспільство в Україні. Технології електронного бізнесу. Електронний бізнес та електронна комерція.

Віртуальні підприємства в сучасному менеджменті. Моделі та інформаційні технології вибору партнерів віртуальних підприємств. Застосування віртуальних технологій у сучасному менеджменті. Бізнес-моделі віртуальних підприємств. Специфіка організації підприємств електронної комерції різних видів. Електронні платіжні системи. Маркетингові дослідження і планування у електронній комерції. Засоби інтелектуалізації бізнесу.

Тема 13. Безпека менеджерських систем

Проблеми захисту інформації. Безпека інформаційних систем. Типові загрози. Способи захисту від атак на інформаційну систему. Політика безпеки. Види політики безпеки. Механізми захисту інформаційних систем менеджменту. Стандарти захисту інформації.

Дисципліна «Системи прийняття рішень»

Тема 1. Прийняття рішень як інформаційний процес

Сутність поняття «прийняття рішення». Одноосібне та групове прийняття рішень в управлінні економікою. Етапи процесу прийняття рішення. Загальна модель процесу прийняття рішення.

Тема 2 .Організаційно-технологічні засади прийняття рішення

Рішення в організаційному управлінні. Види організаційних рішень. Класифікація проблем організаційного управління.

Тема 3. Класифікація задач прийняття рішень

Індивідуальні та колективні рішення. Однокритеріальні та багатокритеріальні задачі. Задачі прийняття рішень в умовах визначеності. Задачі прийняття рішень в нечітких умовах. Задачі прийняття рішень в умовах невизначеності.

Тема 4. Структура та характеристики СППР. Класифікація СППР

Визначення СППР як особливого різновиду інформаційних систем. Структура і загальні характеристики СППР. Архітектура СППР. Класифікація СППР.

Тема 5. Бізнес-аналіз як невід’ємна складова процесу прийняття рішення

Визначення поняття «бізнес-аналіз». Етапи проведення бізнес-аналізу. Складові проведення аналізу.

Тема 6. Аналітична платформа підтримки прийняття рішень Deductor компанії BaseGroup Labs

Програмне забезпечення підтримки прийняття рішень класу Business Intelligence. Характеристика аналітичної платформи Deductor. Складові платформи Deductor та організація їх взаємодії. Організація аналізу даних. Готові рішення на базі аналітичної платформи Deductor.

Тема 7. Сутність алгоритмів класифікації та кластеризації Data Mining

Сутність, процеси та методи Data Mining. Класифікація: сутність, етапи, побудова моделі та її застосування. Кластеризація: сутність, сфера застосування, побудова моделі, загальна схема процесу кластеризації.

Тема 8. Дерева рішень та асоціативні правила Data Mining

Дерева рішень як метод класифікації: етапи побудови дерева рішень, критерії розщеплення, переваги методу та програмні реалізації. Асоціативні правила: сутність, базові поняття, алгоритми пошуку, практичні застосування. Підтримка та достовірність асоціативних правил. Показники значимості асоціативних правил: ліфт та леверидж. Методи асоціативних правил.

Тема 9. Сутність, основні характеристики та типи нейронних мереж

Визначення та еволюція нейронних мереж. Графічна та математична моделі штучного нейрона. Властивості та особливості нейронних мереж. Графічна модель

нейронної мережі. Навчання нейронних мереж. Сфери застосування нейронних мереж. Алгоритми побудови нейронних мереж.

Тема 10. Концептуальні засади орієнтованих на моделі СПР

Призначення орієнтованих на моделі СПР. Моделювання ситуацій, що потребують прийняття рішень. Загальні типи проблем.

Тема 11. Загальні категорії моделей

Облікові і фінансові моделі. Моделі аналізу рішень. Моделі прогнозування. Сітьові і оптимізаційні моделі. Імітаційні моделі. Ігрові моделі.

Тема 12. Приклади орієнтованих на моделі СПР

СПР Analytica. СПР Expert Choice.

Тема 13. Прийняття рішень у нечіткому інформаційному середовищі

Поняття нечіткої множини. Опис нечітких множин. Функція належності. Нечіткі множини. Операції над нечіткими множинами. Нечіткі відношення та їх властивості. Задача досягнення нечітко визначеної мети (підхід Беллмана-Заде). Прийняття рішень при нечіткому відношенні переваги.

Тема 14. Процес прийняття рішень з урахуванням ризику

Системний підхід до визначення поняття «економічний ризик». Загальні засади класифікації економічних ризиків. Невизначеність та ризик.

Тема 15. Якісний та кількісний аналіз ризику та вибір рішень

Ризик та теорія корисності. Принципи управління ризиками. Алгоритм прийняття ризикованих рішень.

Тема 16. Ігрові моделі у прийнятті управлінських рішень

Ігрова модель та її складові. Схема гри з економічним середовищем. Функціонал оцінювання. Матриця ризику. Прийняття рішень в умовах 1 - 6 інформаційних ситуацій. Рівновага у доміантних стратегіях. Рівновага Неша. Рівновага Штакельберга.

Дисципліна «Моделювання економіки»

Тема 1. Економіка як об'єкт моделювання

Характеристика економіки, її структури як об'єкта моделювання. Економічні колізії та моделювання економіки. Складність економічних процесів та явищ, їх зв'язок із соціальними, політичними процесами, культурою. Нелінійний характер

взаємозв'язків між основними чинниками економічних процесів. Динамічність економічних процесів. Ризик, невизначеність та конфліктність розвитку соціально-економічних процесів. Основні підходи щодо класифікації економіко-математичних моделей. Еволюційна економіка. Синергетична економіка.

Тема 2. Концептуальні засади математичного моделювання економіки

Моделювання як метод наукового пізнання. Поняття та дефініція терміну “Економіко-математична модель”. Особливості використання методологічних принципів та інструментарію математичного моделювання в економіці, системний підхід. Аналітичні, алгоритмічні (імітаційні) моделі, моделі штучного інтелекту. Перевірка адекватності моделей. Основні кроки процесу створення та розбудови економіко-математичної моделі. Композиція моделей складних економічних об'єктів. Роль прикладних економіко-математичних досліджень в економіці, підприємстві, менеджменті.

Тема 3. Алгоритмічні (імітаційні) моделі в економіці та підприємстві

Основні засади алгоритмічного та імітаційного моделювання з урахуванням невизначеності та конфліктності. Класифікація моделей. Послідовність стадій розробки моделі. Поняття концептуальної моделі. Типові математичні та алгоритмічні схеми та елементи. Датчики псевдовипадкових чисел. Концептуальні підходи до моделювання випадкових величин з різними розподілами ймовірностей. Асиметрія функцій розподілу економічних показників. Визначення тісноти взаємозалежності між випадковими чинниками і параметрами в економіко-математичній моделі. Способи побудови моделюючих алгоритмів з урахуванням принципів адаптивності, достатнього розмаїття, обмеженої раціональності тощо.

Тема 4. Прикладні математичні моделі фінансово-економічних процесів

Організація рекламної компанії. Мікроекономічне моделювання банківської діяльності. Загальні поняття щодо моделювання діяльності банків. Банки та стохастичне моделювання фінансових потоків. Основні концепції стохастичного моделювання фінансових потоків. Найпростіша мультиплікативна стохастична модель динаміки фінансового ресурсу. Моніторинг стохастичної динаміки фінансового ресурсу комерційного банку. Модель оцінювання ринкової вартості підприємства. Модель вибору інвестиційного проекту із множини альтернативних варіантів. Прогнозування обсягів податкових надходжень з урахуванням ризику.

Тема 5. Виробничі функції

Основні характеристики економіко-математичних моделей. Загальне поняття виробничої функції. Економічний зміст виробничої функції. Загальна

характеристика та етапи побудови виробничих функцій. Макроекономічні виробничі функції та їх аналіз.

Тема 6. Рейтингове оцінювання та управління в економіці

Актуальність проблеми. Концепція рейтингового управління. Рейтинг як засіб класифікації економічних об'єктів. Моделювання системи рейтингового управління. Моделі та методи процесу обчислення рейтингу економічної системи (ЕС). Моделювання рейтингової оцінки вищого навчального закладу.

Тема 7. Моделі поведінки споживачів

Індивід-споживач і система його утилітарних цінностей і пріоритетів. Простір товарів і цін. Бюджетна множина. Система переваг споживача та ієрархія його цінностей. Поняття ординальної та кардинальної функції корисності особи. Основні властивості кардинальної функції корисності. Методи побудови кардинальної функції корисності індивіда (управлінської команди). Граничні норми заміщення утилітарних благ. Основні елементи неокласичної теорії попиту. Постановка задачі оптимального (раціонального) вибору споживача. Вибір з урахуванням обмеженої раціональності. Точка попиту (у спрощеному підході) та основні її характеристики. Функція попиту. Рівняння Слуцького та елементи його аналізу.

Тема 8. Моделі поведінки виробників

Модель фірми. Задача оптимального (раціонального) вибору виробника (фірми). Моделі поведінки фірм на конкурентних ринках. Стратегії Курно, Стакельберга, Бертрана та їх порівняння.

Тема 9. Моделі взаємодії споживачів і виробників

Моделі економічної взаємодії споживачів і виробників продукції та послуг на конкурентних (гіпотетичних ринках). Модель Еванса. Модель Вальраса.

Тема 10. Модель міжгалузевого балансу

Балансовий метод. Принципова схема міжгалузевого балансу. Економіко-математична модель міжгалузевого балансу (МГБ). Коефіцієнти прямих і повних матеріальних витрат. Обчислювальні аспекти розв'язування задач на підґрунті моделі МГБ. Міжгалузеві балансові моделі в аналізі економічних показників. Застосування балансових моделей у задачах маркетингу.

Тема 11. Традиційні макроекономічні моделі

Класична модель ринкової економіки. Ринок робочої сили. Ринок грошей. Ринок товарів. Об'єднана (загальна) модель. Модель Кейнса.

Тема 12. Динамічні нелінійні моделі макроекономіки

Модель Солоу. Перехідний режим у моделі Солоу. Золоте правило накопичення. Виграш у поточному споживанні – програш у найближчій перспективі.

Тема 13. Загальна модель макроекономічної динаміки

Аналіз моделей ринків. Функція агрегованого попиту. Агрегована пропозиція. Динаміка очікувань. Накопичення приватного багатства. Макроекономічна модель у цілому. Аналіз короткотермінових економічних ефектів.

Тема 14. Аспекти еволюційної теорії економічних змін та еволюційне моделювання

Структура еволюційних моделей. Часткова модель економічного вибору. Марківська модель заміщення чинників виробництва.

3. ЗРАЗОК ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Зразок фахового вступного випробування для вступників, які завершили навчання та здобули диплом бакалавра напряму підготовки 6.030504 «Економіка підприємства».

1. Організація оплати праці на підприємстві. Охарактеризувати форми і системи оплати праці.
2. **Задача**
Визначити, на скільки процентів знизиться собівартість верстата, якщо відомо, що внаслідок заміни ряду деталей пластмасою витрати на основні матеріали скоротились на 20 %, вартість матеріальних витрат у загальній вартості верстата – 35 %.
3. **Задача**
У цеху машинобудівного заводу є три групи верстатів: шліфувальних – 10 шт., токарних – 12 шт., револьверних – 12 шт. Норма часу на обробку одиниці виробу в кожній групі верстатів відповідно 0,7 год., 1,2 год., 1,2 год. Знайти виробничу потужність цеху, якщо відомо, що цех працює у дві зміни, тривалість зміни – 8 год., регламентований простій обладнання становить 8 % від дійсного фонду часу, кількість робочих днів на рік – 258
4. **Тестові завдання**
 1. У фонд годинної заробітної плати входить:
 - 1) додаткова оплата за роботу в нічний час;
 - 2) суми доплат;
 - 2) оплата стипендій;
 - 4) правильна відповідь відсутня.
 2. Як саме визначається коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів?
 - 1) відношення позикових коштів до власних;
 - 2) відношення власних коштів до позикових;
 - 3) відношення позикових довгострокових коштів до власних;
 - 4) відношення власних оборотних коштів до залучених.
 3. Вказати форми оплати праці:

- 1) погодинна і відрядна;
 - 2) преміальна і акордна;
 - 3) відрядна і відрядно-прогресивна;
 - 4) погодинна і погодинно-преміальна.
4. Закінчіть думку: Ріст продуктивності праці ...
 - 1) є безмежним;
 - 2) не може бути безмежним;
 - 3) може бути безмежним;
 - 4) немає правильної відповіді.
 5. Коли почалося вивчення закономірностей технічних нововведень?
 - 1) початок 18 сторіччя;
 - 2) початок 19 сторіччя;
 - 3) кінець 19 сторіччя;
 - 4) початок 20 сторіччя.
 6. Вартість підприємства як сформованого єдиного цілого - це:
 - 1) інвестиційна вартість;
 - 2) вартість діючого підприємства;
 - 3) утилізаційна вартість;
 - 4) ліквідаційна вартість.
 7. Оферта буває:
 - 1) тверда і гнучка;
 - 2) тверда і вільна;
 - 3) вільна і регульована;
 - 4) вірної відповіді немає.
 8. Показники платоспроможності підприємства:
 - 1) валовий і чистий прибуток;
 - 2) коефіцієнт загальної ліквідності;
 - 3) витрати на 1 грн. товарної продукції;
 - 4) коефіцієнт оборотності оборотних активів.
 9. Виручка від реалізації продукції становить 100 млн. грн. Витрати – 80 млн. грн. Визначте балансовий прибуток:
 - 1) 10 млн. грн.;
 - 2) 20 млн. грн.;
 - 3) 180 млн. грн.;

- 4) 1,25 %.
10. Показники прибутковості:
- 1) показники ліквідності та платоспроможності;
 - 2) коефіцієнт загальної ліквідності;
 - 3) коефіцієнт фінансової незалежності;
 - 4) вірної відповіді немає
11. Винагорода, за користування авторським правом на літературні твори називається:
- 1) паушальна виплата;
 - 2) гонорар;
 - 3) роялті;
 - 4) дивіденд.
12. Товариство, учасники якого несуть солідарну відповідальність за своїми зобов'язаннями всім своїм майном називається:
- 1) товариство з повною відповідальністю;
 - 2) товариство з обмеженою відповідальністю;
 - 3) акціонерне товариство;
 - 4) командитне товариство.
13. Реструктуризація, пов'язана з впровадженням інновацій називається:
- 1) економічна;
 - 2) технічна;
 - 3) організаційно-правова;
 - 4) часткова.
14. Якщо тарифна ставка першого розряду – 12,5 грн., а тарифна ставка другого розряду – 12,9 грн., то тарифний коефіцієнт другого розряду:
- 1) 1,41;
 - 2) 1,03;
 - 3) 1,25;
 - 4) 2,05
15. Інжиніринг не включає в себе:
- 1) проведення техніко-економічних обстежень та інженерно-розвідувальних робіт з будівництва промислових об'єктів;
 - 2) конструкторське опрацювання об'єктів техніки і технології;
 - 3) надання консультацій з пусконаладжувальних робіт;
 - 4) фінансове супроводження інженерних робіт.
16. Однією з переваг акціонерних товариств є:
- 1) існування обмеженої відповідальності акціонерів;
 - 2) гарантоване збереження комерційних таємниць;
 - 3) максимально можливі спонукальні мотиви акціонерів до ефективного господарювання;
 - 4) мінімізація господарського ризику.
17. Заробіток робітника за відрядно-преміальною системою визначається:
- 1) множенням годинної тарифної ставки на кількість відпрацьованих годин;
 - 2) множенням годинної тарифної ставки на кількість фактично відпрацьованих годин та середній коефіцієнт виконання норм виробітку всіма працівниками;
 - 3) посадовими окладами;
 - 4) як сума відрядного заробітку і премії.
18. Рівень матеріальних витрат підприємства (без урахування амортизації) на одиницю продукції характеризує показник:
- 1) матеріаловіддача;
 - 2) матеріаломісткість;
 - 3) рентабельність матеріальних витрат;
 - 4) фондоємність.
19. Ефективність використання праці та загальний економічний результат діяльності підприємства:
- 1) знаходяться у обернено пропорційній залежності;
 - 2) знижують собівартість продукції;
 - 3) знаходяться у прямо пропорційній залежності;
 - 4) не пов'язані між собою.
20. Універсальною мірою праці і найширше вживаним об'єктом її нормування є:
- 1) робоча сила;
 - 2) робочий час;
 - 3) праця;
 - 4) час виробництва.

21. Весь робочий час працівників поділяється на:
- 1) час здійснення виробничого процесу, час перерв;
 - 2) час виконання виробничого завдання, час зайнятості іншими видами робіт.
 - 3) час роботи устаткування, час виконання виробничого завдання;
 - 4) час виконання виробничого завдання, час простоїв.
22. Між нормою часу і нормою виробітку існує залежність:
- 1) пряма;
 - 2) зворотна;
 - 3) відносна;
 - 4) непряма.
23. До методів проведення фотографії робочого часу відносять методи:
- 1) безпосередніх замірів, моментних спостережень;
 - 2) безперервних замірів, моментних спостережень;
 - 3) безперервних замірів; суцільних спостережень
 - 4) суцільних спостережень, момент них спостережень.
24. Поліпшення використання засобів праці відбувається за напрямками:
- 1) екстенсивний, інтенсивний;
 - 2) екстенсивний, прогресивний;
 - 3) екстенсивний, традиційний;
 - 4) традиційний, інтенсивний.
25. При зростанні продуктивності, трудомісткість:
- 1) зменшуватиметься;
 - 2) зростатиме;
 - 3) залишатиметься незмінною;
 - 4) немає вірної відповіді.
26. Вартісна оцінка повної трудомісткості товарної продукції підприємства – це:
- 1) нормативна чиста продукція;
 - 2) нормативна вартість обробітку;
 - 3) чиста продукція;
 - 4) реалізована продукція.
27. Рівень зайнятості – це...
- 1) кількісний показник зайнятості;
 - 2) якісний показник зайнятості;
 - 3) вірні відповіді 1) та 2);
 - 4) кількісний показник рівня економічної активності населення.
28. Внутрішня структура зайнятості аналізується на основі класифікації _____:
- 1) форм зайнятості;
 - 2) структури зайнятості;
 - 3) форм та видів зайнятості;
 - 4) функцій зайнятості.
29. Найбільша питома вага у запасах переважної більшості підприємств:
- 1) транспортного запасу;
 - 2) технологічного запасу;
 - 3) поточного запасу;
 - 4) страхового запасу.
30. На рівень економічної безпеки підприємства впливають чинники:
- 1) попиту на продукцію;
 - 2) зовнішньої конкуренції;
 - 3) ефективності використання основних засобів;
 - 4) демографічні фактори.
31. Рівень якості, що відповідає мінімальній величині загальних суспільних витрат на виробництво і експлуатацію продукції, є:
- 1) абсолютним;
 - 2) оптимальним;
 - 3) відносним;
 - 4) перспективним.
32. Форма організації, за якої виробництво забезпечується одночасним розвитком багатьох технологічно не пов'язаних видів виробництва та значним розширенням номенклатури та асортименту продукції називається:
- 1) комбінування;
 - 2) диверсифікація;
 - 3) кооперація;

4) конверсія.

33. Індексція балансової вартості основних засобів здійснюється з метою:

- 1) врахування справедливої вартості;
- 2) врахування інфляції;
- 3) врахування ступеня зносу;
- 4) всі відповіді правильні.

34. Трудомісткість характеризує:

- 1) кількість продукції, виробленої за одиницю часу, що припадає на одного робітника;
- 2) витрати праці на виробництво запланованого обсягу продукції;
- 3) кількість робочого часу, витраченого на виробництво одиниці продукції;
- 4) вартість продукції, виробленої за одиницю часу.

35. Інновації, що призводять до еволюційних змін у сфері діяльності підприємств і не чинять істотного впливу на загальну ефективність їх діяльності називаються:

- 1) глобальні;
- 2) організаційні;
- 3) галузеві;
- 4) локальні.

36. Якщо вартість основних засобів на початок року становила – 15 млн. грн., з 1 квітня введено основних засобів на суму 3 млн. грн., з 1 травня введено основних фондів на суму 2 млн. грн., то середньорічна вартість основних засобів:

- 1) 15,92 млн. грн.;
- 2) 16 млн. грн.;
- 3) 14,42 млн. грн.;
- 4) немає правильної відповіді.

37. Якщо продукція користується зростаючим попитом, то доцільним є:

- 1) введення додаткових виробничих потужностей;
- 2) здійснення розширеного відтворення основних виробничих засобів;
- 3) технічне переозброєння підприємства;

4) всі відповіді правильні.

38. Економічно вигіднішою є:

- 1) відрядна форма зарплати;
- 2) погодинна форма зарплати;
- 3) відрядна чи погодинна форма зарплати залежно від умов виробництва;
- 4) відрядна чи погодинна форма зарплати залежно від умов колективного договору.

39. Не проводиться індексція основних засобів:

- 1) включених до другої групи основних засобів;
- 2) у разі дефляції;
- 3) включених до першої групи основних засобів;
- 4) якщо амортизовано понад 50 % первісної вартості.

40. До капітальних вкладень підприємства не належить:

- 1) реконструкція;
- 2) розширення;
- 3) амортизація;
- 4) нове будівництво.

41. Найбільш узагальнюючим показником рентабельності діяльності підприємства є:

- 1) рентабельність продукції;
- 2) рентабельність виробничого потенціалу;
- 3) рентабельність витрат;
- 4) рентабельність продажу.

42. Для амортизації нематеріальних активів застосовується метод амортизації:

- 1) кумулятивний;
- 2) виробничий;
- 3) прямолінійний;
- 4) всі перераховані.

43. Система технічного обслуговування підприємства не включає:

- 1) ремонтно-механічний цех;
- 2) ремонтні бази;
- 3) комунальні мережі;
- 4) складське господарство.

44. Головним завданням оперативно-календарного планування на підприємствах серійного виробництва є:
- 1) забезпечення своєчасного виготовлення різних виробів відповідно до узгоджених темпів, встановлених замовниками;
 - 2) рівномірне завантаження і роботи всіх виробничих підрозділів;
 - 3) забезпечення періодичності виготовлення виробів відповідно до плану при повному та рівномірному завантаженні устаткування;
 - 4) забезпечення безперервного руху деталей.
45. Головним завданням оперативно-календарного планування на підприємствах масового виробництва є:
- 1) забезпечення своєчасного виготовлення різних виробів відповідно до узгоджених темпів, встановлених замовниками;
 - 2) рівномірне завантаження і роботи всіх виробничих підрозділів;
 - 3) забезпечення періодичності виготовлення виробів відповідно до плану при повному та рівномірному завантаженні устаткування;
 - 4) забезпечення безперервного руху деталей.
46. На підприємствах дрібносерійного виробництва поширено:
- 1) децентралізовану систему постачання цехів;
 - 2) централізовану систему робочих місць;
 - 3) постачання “точно в час”;
 - 4) інтегровану систему.
47. На підприємствах багатосерійного виробництва поширено:
- 1) децентралізовану систему постачання цехів;
 - 2) централізовану систему робочих місць;
 - 3) постачання “точно в час”;
 - 4) інтегровану систему.
48. Специфічними операціями, що їх виконує біржове підприємство є
- 1) ф'ючерсний контракт, опціон;
 - 2) опціон, агентування;

- 3) контракт, договір купівлі-продажу;
- 4) концесія.

49. До основних форм заробітної плати відносять:

- 1) погодинна та відрядна;
- 2) погодинна та тарифна;
- 3) погодинна, відрядна та бригадна;
- 4) відрядна, бригадна та тарифна.

50. Якщо: обсяг виготовленої продукції – 62 од., відрядна розцінка – 2,7 грн. од. Розмір заробітної плати при прямій відрядній системі оплати праці складе:

- 1) 167,4 грн;
- 2) 0,04 грн;
- 3) 22,96 ;
- 4) немає вірної відповіді.

Голова Приймальної комісії університету _____
Голова фахової атестаційної комісії _____

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДЕЙ ВСТУПНИКА

Під час проведення фахового вступного випробування забороняється використовувати нормативно-правові та нормативні акти (документи), підручники, навчальні посібники, інші джерела інформації та/або засоби зв'язку. У разі використання сторонніх джерел інформації особа відсторонюється від участі у випробуванні і вважається такою, що не склала його.

Кожен екзаменаційний білет фахового вступного випробування складається з теоретичного питання, двох задач і 50 тестових завдань. Оцінювання здійснюється за 100-бальною шкалою, діючою 4-бальною шкалою та ECTS. Кожне з тестових завдань оцінюється сумою в один бал та вирішення практичного завдання з обґрунтованим висновком – 20 балів.

Розроблені наступні критерії оцінки знань студентів при виконанні екзаменаційного завдання у письмовій формі:

Завдання	Виконання	Кількість балів
Відповідь на теоретичне питання	Дана повна та правильна відповідь, зроблені висновки	9-10
	Дана повна та правильна відповідь але не зроблені висновки	7-8
	Дана правильна відповідь яка може бути або неповною або містити деякі неточності	5-6
	Відповідь є поверхневою з великою кількістю помилок або правильна відповідь відсутня	0
Виконання комплексного тестового завдання	Одна правильна відповідь	1
Виконання практично-розрахункового завдання	Задача розв'язана вірно, містить пояснення та логічні висновки	20
	Задача розв'язана правильно, але у деяких діях при розв'язуванні допущені незначні помилки, є висновки	15
	Задача розв'язана правильно, але у деяких діях при розв'язуванні допущені помилки, відсутні висновки	10
	Записані тільки формули або завдання не виконано	0

Підсумкова оцінка за фахове вступне випробування виставляється за 100-бальною шкалою на підставі сумарної кількості балів.

Переведення даних 100-бальної шкали оцінювання в оцінки за системою ECTS та 4-х бальну й 2-х бальну шкалу здійснюється в такому порядку:

оцінювання здійснюється за 100-бальною шкалою, діючою 4-бальною шкалою та ECTS. Кожне з тестових питань оцінюється сумою в 1 бал. Максимальна

кількість балів, при оцінюванні знань вступника, під час фахових вступних випробувань, виставляється за правильні відповіді на всі питання роботи.

Підсумкова оцінка за фахове вступне випробування виставляється за 100-бальною шкалою на підставі сумарної кількості балів.

Переведення даних 100-бальної шкали оцінювання в оцінки за системою ECTS та 4-х бальною шкалою.

Оцінка за бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Еквівалент оцінки за 4-х бальною шкалою	Еквівалент оцінки за 2-х бальною шкалою
90-100	A	відмінно	склав
80-89	B	добре	
70-79	C		
60-69	D	задовільно	
50-59	E		
35-49	FX	незадовільно	не склав
0-34	F		

Отримані оцінки свідчать про наступне.

Відмінно (5, A, 90–100 балів) – глибоке і повне опанування змісту навчального матеріалу, в якому абітурієнт легко орієнтується, володіння понятійним апаратом, уміння пов'язувати теорію з практикою, вирішення практичного завдання, вміння висловлювати та обґрунтовувати свої судження.

Добре (4, B, C, 70–89 балів) – повне засвоєння навчального матеріалу, володіння понятійним матеріалом, орієнтування у вивченому матеріалі свідоме використання знань для вирішення практичних задач.

Задовільно (3, D, E, 50–69 балів) – знання і розуміння основних положень навчального матеріалу.

Незадовільно (2, FX, F, 0–49 балів) – абітурієнт має розрізнені, безсистемні знання, не вміє виділяти головне і другорядне, демонструє повне незнання і нерозуміння навчального матеріалу або відсутня відповідь.

5.

СПИСОК

РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Автоматизация управления предприятием / В.В. Баронов и др. – М.Ж ИНФРА-М, 2000
2. Андрейчиков А.В., Андрейчикова О.Н. Интеллектуальные информационные системы: Учебник. -0 М.: Финансы и статистика, 2004.
3. Антоненко В. М., Рогушина Ю.В. Сучасні інформаційні системи і технології. Навчальний посібник. - К.: КСУ МГІ, 2005. – 131 с.
4. Архипенков С. Я. Аналитические системы на базе Oracle Express OLAP. — М.: ДИАЛОГ-МИФИ, 2000. — 320с.
5. Балашов В.Г., Ириков В.А. Технологии повышения финансового результата предприятий и корпораций. М., 2002
6. Барсегян А. А. и др. Технологии анализа данных: Data Mining, Visual Mining, Text Mining, OLAP. – 2-е изд., перераб. и доп. – СПб. : БХВ-Петербург, 2008. – 384 с.
7. Барсегян А.А. Анализ данных и процессов: учеб. пособие / А. А. Барсегян, М. С. Куприянов, И. И. Холод, М. Д. Тесс, С. И. Елизаров. – 3-е изд., перераб. и доп. – СПб. : БХВ-Петербург, 2009. – 512 с.
8. Береза А.М. Основи створення інформаційних систем: Навч. посіб. – К.: КНЕУ, 2001
9. Вітлінський В. Ризикологія. - Навч. посіб. — К.: КНЕУ, 2004. — 114с.
10. Вітлінський В.В. Моделювання економіки: Навч.посібник. – К.: КНЕУ, 2003. – 408 с.
11. Вітлінський В.В., Великоіваненко Г.І. Ризикологія в економіці та підприємстві: Монографія. – К.: КНЕУ, 2004. – 480с.
12. Вітлінський В.В., Великоіваненко Г.І. Моделювання економіки: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. – К.: КНЕУ, 2005. - 306 с.
13. Вітлінський В.В., Піскунова О.В. Математичні моделі та методи ринкової економіки: Навч. посібник – К. КНЕУ, 2010. – 531 с.
14. Вовчак І.С Інформаційні системи та комп'ютерні технології в менеджменті. Навчальний посібник. – Тернопіль: Карт-бланш, 2001.
15. Гаврилова Т.А., Хорошевский В.Ф. Базы знаний интеллектуальных систем. - СПб.: Питер, 2001.
16. Галузинський Г. П., Гордієнко І. В. Перспективні технологічні засоби оброблення інформації: Посібник для самостійного вивчення дисципліни — К.: КНЕУ, 2002.
17. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV зі змінами від 11.03.2007 [Електронний ресурс] - режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
18. Гринчуцький В. І. Економіка підприємства : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / В. І. Гринчуцький, Е. Т. Карапетян, Б. В. Погріщук; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Терноп. нац. екон. ун-т.— 2-е вид., переробл. та допов. — К. : Центр учб. л-ри, 2012. — 303 с.

19. Гриньова В. М. Оцінка результативності інноваційної діяльності підприємства / Гриньова В. М., Бутенко Д. С. — Х. : ХНЕУ, 2013. — 227 с.
20. Гриньова В.М. Економіка праці та соціально-трудова відносини. [Текст] : Навч. посіб. / В.М. Гриньова, Г.Ю. Шульга. - К.: "Знання", 2010. - 310 с.
21. Грішнова О.А. Економіка праці та соціально-трудова відносини : Підручник / О.А. Грішнова. — 5-те вид., оновлене. — К. : Знання, 2011. — 390 с.
22. Гужва В.М. Інформаційні системи і технології на підприємствах: Навч. посіб. — К.: КНЕУ, 2001
23. Дюк В., Самойленко А. Data Mining: Ученый курс. // СПб: Питер. 2001. - 368с.
24. Дюк В., Самойленко А.В. Data Mining: учебный курс. – СПб., 2001. – 368с.
25. Економіка підприємства : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. В. Краснова та ін.]; за заг. ред. В. В. Красної; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Донец. нац. ун-т, Екон. ф-т. — Донецьк : ДонНУ, 2012. — 501 с.
26. Економіка підприємства : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл. / С. П. Кирильчук та ін.]; за заг. ред. С. П. Кирильчук; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Крим. екон. ін-т, ДВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана". — Сімф. : КНЕУ ім. В.Гетьмана, 2013. — 442 с.
27. Економіка підприємства: проблеми та перспективи розвитку : матеріали І всеукр. наук.-практ. конф. студ., аспірантів та молодих вчених : 18-19 груд. 2012 р., м. Дніпропетровськ / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Держ. вищ. навч. закл. "Нац. гірн. ун-т"; [відп. ред. В. М. Шаповал]. — Д. : НГУ, 2013. — 100 с.
28. Економіка праці і соціально-трудова відносини: навчальний посібник / В.М. Ковальов, В.С. Рижиков, О.Л. Єськов; Ред. В.М Ковальов. - Київ : Центр навчальної літератури, 2006. - 256 с.
29. Економіка праці і соціально-трудова відносини: Навчальний посібник / Акіліна О.В., Ільч Л.М. - К.: Алерта, 2010. - 734с.
30. Информационные системы менеджмента: основные аналитические технологии в поддержке принятия решений / Учеб. пособие. – СПб: ДиаСофтЮП, 2000.
31. Информационные технологии управления: Учеб. пособие. Для вузов / Под ред. проф. Г.А. Титаренко. - М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002.
32. Інформаційні системи і технології маркетингу: Навчальний посібник. / Оксанич А. П., Петренко В. Р., Костенко О. П. — Харків: «Компанія СМІТ», 2005
33. Кодекс законів про працю України. –К.: Парламентське вид-во, 2003.
34. Коляда Ю.В. Адаптивна парадигма моделювання економічної динаміки: Монографія. - К.: КНЕУ, 2011. – 297 с.
35. Крупка Ю. М. Правові основи підприємницької діяльності : навчальний посібник / Ю.М. Крупка. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 480 с.
36. Литвак Б.Г. Разработка управленческого решения: учебник. – М: Дело, 2003. - 392с.
37. Маслов В.П. Інформаційні системи і технології в економіці: Навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. – К.: Слово, 2003.
38. Орлов А.И. Теория принятия решений. Учебное пособие. – М.: Экзамен, 2005. –

- 656с.
39. Основи бізнесу: [навчальний посібник] / Я. С. Ларіна, С. В. Мочерний, В. М. Фомішина, С. І. Чеботар – К. : Академвидав, 2009. – 384 с.
 40. Основи інформаційних систем: Навч. посіб. / В.Ф. Ситник, Т.А. Писаревська, Н.В. Єршоміна. – К.: КНЕУ, 2001
 41. Основи підприємництва: [навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів] / В. І.Депутат, О. О.Кожемяченко, Л. В.Овчаренко, Т. П.Ткаченко. – К. : КНТ, 2009. – 64с.
 42. Павленко Л.А. Корпоративні інформаційні системи: Навч. посіб. / Х.: ІНЖЕР, 2003
 43. Підприємство та його оподаткування [текст]: навч. посіб. 2-е вид. перероб. та доп. / Л.М. Гаєвська, О.І. Марченко, Т.В. Паєнтко - К.: "Центр учбової літератури", 2014. – 165 с.
 44. Податковий кодекс України: від 02.12.2010 № 2755-VI. [Електронний ресурс] - режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
 45. Пономаренко В.С. Інформаційні системи і технології в економіці: Посіб. для студ. вищ. навч. закл. – К.: Академія, 2002
 46. Про інноваційну діяльність: закон України № 40-IV від 04.07.2002 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua
 47. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні: закон України № 433-IV від 16.01.2003 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua
 48. Руководство по кредитному скорингу./Под ред. Э.Мейз. –Минск: Гревцов паблишер, 2008. – 464 с.
 49. Ситник В.Ф. Системи підтримки прийняття рішень: Навч. посіб. — К.: КНЕУ, 2004. — 614с
 50. Сумець О. М. Витрати підприємства як об'єкт управління / О. С. Сумець, С. С. Васюта, П. С. Сиромятніков; Акад. внутр. військ МВС України, Каф. менеджменту й віськ. госп-ва.— Препринт. — Х. : Міськдрук, 2012. — 37 с.
 51. Терещенко Л.О, Гушко С.В., Шайкан А.В. Управлінські інформаційні системи: Підручник. – КНЕУ, 2008.
 52. Транченко Л.В. Економіка праці та соціально-трудова відносини [Текст] : Посібник / Л.В. Транченко . - К.: "Ліра-К", 2008.-184с.
 53. Управление персоналом организации. [Текст] : Учебник / Под. Ред.. А.Я. Кибанова. -2-е зд. –М.: ИНФРА-М, 2002. -640с.
 54. Хайкин С. Нейронные сети: полный курс. – М.: Вильямс, 2006. – 1104 с.
 55. Хранилища данных и аналитические технологии. Технологии и инструментальные средства корпорации Oracle. – 2007.
 56. Цигилик І.І. Організація оплати праці як важливий чинник забезпечення високої ефективності діяльності підприємства [Текст] / І.І. Цигилик // Економіка, фінанси, право. – 2009. – №10. – С.22-24.
 57. Шаманська О.І. Інноваційна діяльність підприємств України: проблеми сьогодення та перспективи розвитку/ О.І. Шаманська, В. П. Олійник// "Ефективна економіка". - 2013.- [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2560>

58. Шевців Л. Ю. Логістичні витрати підприємства: формування та оцінювання / Л. Ю. Шевців, І. Петецький; [наук. ред. Є. В. Петецький]; М-во фінансів України, Львів. держ. фін. акад. — Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2011. — 243 с.

Інформаційні ресурси в інтернеті:

1. Галактика. URL: <http://www.galaktika.ru> (дата звернення 25.08.2016).
2. Парус. URL: <http://www.galaktika.ru> (дата звернення 25.08.2016).
3. Бест. URL: <http://www.bestnet.ru> (дата звернення 25.08.2016).
4. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення 25.08.2016).
5. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV зі змінами від 11.03.2007 URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/43615/print1447958034380848> (дата звернення 25.08.2016).
6. Податковий кодекс України: від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/print1477464372311289> (дата звернення 25.08.2016).
7. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні: закон України № 433-IV від 16.01.2003. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3715-17/print1478113327163693> (дата звернення 25.08.2016).
8. Про інноваційну діяльність: закон України № 40-IV від 04.07.2002. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/40-15/print1447958034380848> (дата звернення 25.08.2016).
9. Шаманська О.І. Інноваційна діяльність підприємств України: проблеми сьогодення та перспективи розвитку/ О.І. Шаманська, В. П. Олійник// "Ефективна економіка". 2013. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2560> (дата звернення 25.08.2016).

д.е.н., профессор

Л. Л. Лазебник